

Protokol nahrávky*

Pamětník: František Vítek

Datum a místo natáčení: 14. 11., 15. 11. a 16. 11. 2016 v Hradci Králové

Natočil a zpracoval: Vilém Faltýnek

* Protokol nepředkládá ověřená fakta. Reprodukují informace v té podobě, jak je uvádí narátor, a to včetně jeho hodnocení. Případné vnější faktické korekce nebo zpřesnění jsou odlišeny hranatými závorkami.

František Vítek – 1. část záznamu	
1. NAHRÁVKA	
0:00:00	Představení pamětníka. Narodil se 14. 9. 1929 v Brně-Zábrdovicích. Tatínek pracoval ve Zbrojovce, když se stavěly nové haly. Matka dělala domovnici v domě, kde bydleli. Sestra se narodila v roce 1925 v Křižanovicích u Slavkova, odkud pocházel otec. Byl z rodiny tesaře, narodil se 1898, na konci 1. světové války byl povolán, sloužil v Karpatech u dělostřelectva. Když bylo FV sedm let, rodiče se rozvedli. V době, kdy se rodičům dařilo, koupili si domek ve Slavkově, ale pak přišla měnová reforma, měna posílila, ale jim dluhy zůstaly v původní výši, po narození dětí je těžko spláceli. Matka musela do práce, děti hlídal dědeček, později chůvy, pak strýc Vašek (Fiala). Ten byl od doby svého zajetí v Rusku (1917) bolševik, jeden z prvních členů KSČ, věřil na Trockého. Na FV to nechalo stopy. – Matka odešla od rodiny, do Brna za milencem. Otec se seznámil se novou slečnou, FV žil u ní a jejích sourozenců ve Slavkově. Otec mobilizován, okupace 1939. Otec pracoval na stavbě silnice spojující Moravu se Slovenskem.
	Vztah se slečnou skončil, FV žil u strýce, nakonec u otce a jeho druhé ženy – vdova, porodní bába s třemi dětmi. Matka vyhrála rozvodový proces, otec musel platit soudní výlohy. František zůstal s otcem, sestra Boženka s matkou. Rozpad vztahu mezi rodiči, rozchod o prázdninách. Teta Emílie dělila jejich majetek. S otcem odjel do Blatnice u Veselí nad Moravou. Stavba po čase skončila, silnice ztratila význam. Otec našel práci na stavbě čokoládovny v Rohatci.
00:21:58	Do páté třídy začal chodit v Blatnici. Byl tam jiný dialekt, místní se mu pro to směli, považovali svůj za lepší, spisovnější. FV měl nevlastní bratry a sestru. Otec trávil týden v Rohatci, o Františka se starali bratři. Situace zedníků v té době. Otec dostal celoroční angažmá jako polír, byla to vzácnost. Matka část jejich domu pronajala, otec když byli v Blatnici, pronajal i svoji polovinu. V Blatnici těžko nesl jiné poměry, např. ve škole chodili kluci a holky společně do třídy, to neznal. Ve Slavkově byli všichni doleva, včetně matky, otec nemohl být politicky aktivní, nebyl by dostal práci. FV byl matrikový katolík, do kostela nechodili. Matka brala Svět sovětů, mělo to na něj velký vliv. Matka pracovala jako nakladačka v tiskárně, v dětství mu nosila odštířky papíru. Pak zase kreslil na otcovy stavební plány, brzy je uměl číst. Hračky nedostával, byli zadlužení. Chodil fend'ák (exekutor) a zabavoval majetek. Rodiče se z dluhů dostali až za války, měli oba stále zaměstnání a nebylo zboží, za které by se dalo utrácet.
0:32:48	Na Slovácku byl půl roku, učil se dobře. Otec koketoval s myšlenkou, že by ho dal na církevní gymnázium, mj. proto, že se za něj neplatilo. Na Slovácku nebyla jiná víra než katolíci a nějací „duchaři“. Strýc byl komunist, bez náboženství, a jeho žena byla tvrdá evangelička, chodila do Jednoty českobratrské. Byla to druhá máma FV. Pracovala jako niťařka v textilce. Oba byli velmi humanističtí. Navíc měli na opatrování další děti, FV s nimi nevycházel, cítil se mezi nimi špatně, ponižovali ho. V roce 1940 šel na Slovácko (do Blatnice). O půl roku později k matce do Brna, kde se

	<p>znovu setkal se svou vlastní sestrou. Otec na něj platil. FV chodil v Židenicích do 5. třídy. Pak šel do reálného gymnázia, stále v Brně (Židenice). Byl osvobozen od školného. – Poměry za války, vše na lístky, škola byla na směny, školu zabrali vojáci. (V Blatnici měli dobrého učitele na ruční práce, poprvé pracoval s nožem.)</p>
0:47:06	<p>V tercii chodil za školu, chodil třeba do brněnského muzea, do galerie (tam, kde mají aktuálně výstavu – kdyby mohl být na vernisáži, tak by to tam řekl), seznamoval se s výtvarným uměním. Doma neměl co číst, matka měla jen červenou knihovnu. Podepisoval si omluvenky za matku. Matka byla tvrdá, tehdy panovaly jiné výchovné poměry. Měl špatné známky, včetně chování, neomluvené hodiny. Napadlo ho vyřešit to tak, že přestoupí na jinou školu, a napsal proto „za matku“ dopis. Scestí, na které se dostal, mělo později velký význam. Utekl k tetě. Muselo se to probrat s matkou. Matka se jmenovala Jenofa. Jeli za ní.</p>
0:56:41	<p>Byl přijat do měšťanky, do 5 třídy (kurzu). Smáli se mu, ale měl dobré známky. Ruční práce. Strýc měl náradí, mohl s ním pracovat. Učitel Volák, naučil je mnoho věcí. Ruční práce už měli i v Blatnici. Naučil se otloukat píšťalku. – O některých událostech z té doby nemůže mluvit otevřeně, protože má obavu z následků. (<i>Na žádost narátora přerušeny záznam.</i>) Na měšťanku šel v roce 1943, kurz končil v roce 1944, účastnil se výtvarné soutěže, jel pro odměnu do Prahy. Poprvé byl v Praze na sestřině svatbě. Strejda byl vysloužilý profesor Uměleckoprůmyslové školy. Spousta lákadel. Původně plánoval jít k Baťovi, ale kvůli prospěchu z toho sešlo.</p>
1:12:56	<p>Bylo mu doporučeno studovat ŠUR (Školu uměleckých řemesel) v Brně. Udělal zkoušky, stal se žákem, ale nikdy tam nechodil. Kvůli operaci kolena měl odklad a pak zavřeli střední školy. Byl totálně nasazen do továrny v Modřicích. – Nálety. Americké a ruské. Ruské nebyvaly hlášeny. Stovky, naposledy i tisíce mrtvých. Jako kluci se chodili dívat, viděli všude smrt. Lidi si stavěli kryty, ale viděli, že to schytal právě ten kryt. Byli cyničtí. Před frontou utekli s matkou a těhotnou sestrou ke strýci. – O prázdninách 1945 se jeli podívat do Krumlova na americkou armádu. Ke konci války kamarády na černo skautovali. Byl sice spíš na Rusko, ale vnímal, že se Rusové chovají nepřiměřeně. Sestru vyhnali z bytu matky (kvůli tomu, co je diskriminovalo a co bylo vysvětleno mimo záznam). Od Američanů jeli na střeše vlaku. Vrátil se pozdě, zmeškal zápis.</p>
1:25:29	<p>Sháněl si zaměstnání, učil se štukatérem, asi 6 týdnů. Pohnutá doba plná zvrátů. Jak se měnil jeho názor. U štukatéra pořád jen nosil kbelíky se sutí, v Činu četl, že se hledá učeň na řezbářství na Pekařské. Firma Prosecký. Tři dny zkoušek, byl přijat. Konec září 1945. Je dnes rád, že to tak dopadlo. Každá nehoda z té doby ho nějak formovala. V Brně byla skupina kresleného (loutkového?) filmu, zajímalo ho to, byl se představit, vypadalo to nadějně. Pozlacovač mu to rozmluvil. Mistr mu přidal a nechal mu ušít šaty. – Únor 48 sledoval z okna, viděl pochodovat dělníky. Nečekal, že to vezme takové konce.</p>
1:37:37	<p>Rekapitulace míst pobytu v dětství. V době mobilizace 1939 byl u otcovy slečny. Po návratu otec pracoval na stavbě silnice, po odtržení Slovenska se stavba zastavila a našel zaměstnání na stavbě čokoládovny v Rohatci. V roce 1943 FV odešel do Slavkova u Brna k tetě, chodil na měšťanku. Jaro 1944 – zkoušky na Školu uměleckých řemesel. Byl přijat, ale nenastoupil a byl totálně nasazen. Důvod: zranění během náletu. I na nasazení (továrna Biochema v Modřicích) nastoupil později. Pracoval u sušičky na brambory, vařil jádrové mýdlo. Dojížděl tam z Brna. Po škole odjel do Brna, chystal se na ŠUR. Jak došlo k úrazu. V nemocnici u sv. Anny FV okamžitě operovali, zachránili mu nohu. Po uzdravení šel zase do továrny. (<i>posloupnost není zcela jasná</i>)</p>

1:59:46	<p>Když na jaře 1945 přišly poslední nálety na Brno, rozhodl se do továrny nevracet. Původ maminky, za svobodna se jmenovala Lipovská, rodina pocházela z Nížkovic. Otec byl z Vysočiny. Rod Lipovských patřil ke zchudlé šlechtě. Matka Jenováfa Lipovská. – Účast FV na celostátní výtvarné soutěži, kterou organizovala kolaborantská organizace, asi Kuratorium pro výchovu mládeže. Přihlásil do soutěže sousoší a vyhrál druhé místo. Slavnostní vyhlášení. Poprvé pracoval s hlínou v primě, u Svitavy si z hlíny vymodeloval indiána. Knihkupec Oliva mu tehdy prorokoval uměleckou budoucnost a dal mu 10 korun, aby ho podpořil. – Měl přísnou mámu. Historika o vybírání příspěvků na chudé studenty. S kamarádem si z toho kupovali pro sebe, matka na to přišla. U strýce musel pracovat. Výchova byla těžká. Největší autoritu pro něj představovala matka, otec byl hodný. Těžko se vysvětluje, jaký byl život dětí za války. Politické věci před ním dospělí tajili. Teta byla z Jednoty bratrské, byla to jen sekta, ne evangelická církev. Ve sklepě schovávali ruského uprchlíka. FV musel pomáhat tetě s hospodářstvím. Krást v nouzi není krádež, teta vynášela nitě a pletla z nich papuče na prodej.</p>
2:21:39	<p>Možnost pracovat u filmu. O filmovém animovaném studiu v Brně se dozvěděl z novin. – Učil se sochařem-řezbářem. Řezba je jen ornament, oni dělali s mistrem sochy svatých. Mistr chtěl, aby to bylo „cítěné“. Odhadl ho jako učedníka, druhého poslal, ať se učí fotografem. Jak připravovali dřevo, sušili, opracovávali na hrubo. Opravovali kostely, před vánoci dělali betlémy, práce ho bavila. Dostal tovaryšský list. Bylo ve vzduchu, že tam nebude moct zůstat, řemeslníci museli omezovat zaměstnance. Mistr se jmenoval Jaroslav Vaněk.</p>
2:35:21	<p>Jaroslav Vaněk pocházel od Kunštátu, z kraje básníků. I on byl svého druhu „básník“. Vyučil se na Vysočině, uměl všechno. Po odchodu učedníků si přivydělával opravami, pomohl mu Makovský. V Brně komunisté dělali různé dobré věci, např. nad „Provázkem“ držel ochrannou ruku tatínek Evy Tálské, který byl funkcionářem strany. Dům umělců, po válce byl rozbitý, otec FV ho pomáhal opravovat. Adolf Kroupa se pořád snažil, aby Brno mělo kulturu, byli to komunisté odbojníci. „Brňáci só samej renegát.“ – Vyučen na podzim 1948. Odešel do Lubu u Chebu (Schönbachu) do továrny na hudební nástroje Cremona. Nejdříve vyráběl housle. Původně tam pracovali sami Němci (sudetští) z malých dílen v kraji, byli vyjmuti z odsunu. Drželi si tajemství řemesla, byl vyslán vedením, aby ho vyzvěděl a naučil se ho. Jak se lepily výložky do kytar, práce s rybím kličem, barvené dřevo. Vydělával dobrý plat.</p>
2:51:57	<p>V Schönbachu byl dvakrát, s přestávkou na vojně (v dolech). Před vojnou pracoval jen na houslích, pak šel do Prahy dělat zkoušky na Umělecko-průmyslovou školu. Dostal se k B. Stefanovi do ateliéru. Neměl finanční rezervu na studium, o prázdninách před začátkem školního roku si vydělával malováním obrazů. Bydlel v Praze společně s učedníkem od Vaňka. Během prvního ročníku FV onemocněl. Kvůli nedostatku financí školy nechal a vrátil se do Schönbachu.</p>
2:59:23	<p>Po návratu do Schönbachu dostal povolávací rozkaz na vojnu. Narukoval do Stříbra ke zbraní. Historika se špatným jídlem. Stížnosti vojáků, že je málo jídla, FV se solidarizoval, i když sám hlad neměl. Jediný byl potrestaný. Neodvolal a v prosinci odevzdal zbraň a narukoval k vojsku beze zbraně. Poslali ho na šachtu rubat uhlí. Byl zvyklý pracovat, nevadilo mu to, bylo tam teplo, dostal dobře najíst a zaplatili. Masarykův důl ve Zbůchu u Plzně. – Když měli končit, prodloužili jim vojnu. Mohli se vyhnout jenom tím, že nastoupili k armádním stavbám nebo do dolu. Raději šel do civilu na šachtu. Jakou práci na šachtě dělal. Bylo to tvrdé, dnes cítí následky.</p>
3:12:10	<p>Do penze šel v 70 letech, když byl se ženu na volné noze, měli ekonomicky těžké podmínky. Jen díky přátelům v Německu se užívali, byla to smutná doba. – Po vojně tedy šel na povrchový důl. Bylo to horší než pod zemí. Pracoval u čtyřmetrového bagru</p>

	<p>Meng, odkrývali jílové vrstvy máčené prameny vody. Historka s nedůvtipným bagristou a zahrabaným bagrem. V Cremoně si vyjednali, že se FV vrátí k nim. Na jaře 1954. Nový vedoucí se rozhodl, že Cremona bude vyrábět harfy. Za čtyři roky, co byl pryč, byl téměř dokončen vývoj harfové mechaniky. Měl zdobit sloupky mírovým motivem, jel si pro návrh do Prahy k sochaři Josefu Vítkovi, který ironií osudu skončil na loutkářské katedře DAMU jako učitel. Z výroby harf sešlo, mechanikus utekl i s technologií do Německa. Šéf závodu odešel do Prahy a věnoval se výrobě mistrovských houslí.</p>
3:26:51	<p>(<i>záznam na video</i>) Rok 1953-1954, věnoval se výrobě kytarových výložek, slušně vydělával. Viděl loutkové divadlo z Mariánských lázní, moc se mu to líbilo. V té době už dělal loutky do odborářského divadla. Napsal do Mariánských Lázní, byl přijat a nastoupil. Bylo to srdeční rozhodnutí, z dětství chová vzpomínku na loutkové kočovné představení na pouti, kam ho ve čtyřech letech vzala sestra. Nastoupil v roce 1955. Dojížděl na celý týden, byl od rodiny, měl menší plat. Žena pracovala jako učitelka v Lubech. Učila mj. místní německé děti z rodin houslařů. Nejdřív opravoval loutky. „Sarmikova píseň“, první inscenace, na které se podílel. Hlavičky byly hotové od jiného výtvarníka, FV doplňoval těla. Loutkář Svatoň, ředitel divadla, později žil v Německu. Dal mu tip, aby odešel do nově zakládaného divadla v Hradci Králové. Divadlo bylo odloženo, musel nastoupit na stavbu silnice.</p>
3:40:50	<p>První žena byla učitelka, sňatek v roce 1950. Od PTP ho pustili na čtyři dny na svatbu. seznámení: česká mládež v pohraničí se sdružovala ve Svazu mládeže. Na začátku spával s kamarádem ve stanu, neměl ani kde bydlet. Německé spolky, české spolky, výjimečně pokud šlo o hudbu, byly národnostně smíšené. – Byl i ve straně: od února 1948. Dostal se tam nevinně, kvůli mamince. Ta měla druhého muže ve vězení, vydírali ji tím, aby vstoupila do strany. Jejím prostřednictvím tlačili i na něj a on tedy přikývl. Na závodních schůzích míval často opoziční stanovisko. Za spor o náboženské otázky byl přeřazen z členů KSČ do kandidátů. Názor na neúspěch komunistické ideje. S první ženou se rozvedl v Hradci Králové. Jmenovala se Marta, jejich dcera Jitka (dnes Boková) se narodila v srpnu 1953.</p>
3:53:17	<p>Osm měsíců pracoval na silnici, pak si podal žádost do brněnského divadla radost. Za málo peněz, žena musela pracovat, stěhovali se do malého bytu. V Brně nedostala práci v oboru, pracovala jako sekretářku, manželství nebylo spokojené. K práci v divadle si přivydělával u svého bývalého mistra. Divadlo ale nešidil. Divadlo vedla manželka básníka Kainara [Františka Pavla Kainarová]. Proč odešel její předchůdce Matoušek. – Radost pro něj byla laboratoř, měl dílnu na Bratislavské ulici, objevoval technologii loutek. Obráběl dřevo „na několik os“. Pracoval s exotickými dřevy (měl s nimi zkušenost z Cremony). Kromě lípy i z ebenu. (<i>přestávka asi 10 minut s prohlídkou dřevorezných prací FV</i>)</p>
4:07:09	<p>V Radosti se moc nedostal k řezání, jen těla, hlavičky se dělaly z papíru, dělala je kašérka. Divadlo jezdilo po světě, hlavně do Asie (SSSR, Čína, Vietnam, Kambodža). Během zájezdu měl možnosti, šéf výpravy Karel Hlavatý se dostal k výpravě, místo Jarmily Majerové. (Hlavatý byl po mamince Němec, měl složitý osud, kádrově nespolehlivý a proto s mnoha omezeními.) Hlavatý navrhl hlavičky, FV je řezal. (<i>Přerušeni paní Vítkovou.</i>) Zamyšlení nad dnešní dobou, chybí objektivita, chybí čas na promyšlení souvislostí. (<i>Přerušeni paní Vítkovou.</i>) Během zájezdu mohl udělat celou výpravu včetně loutek. Inspirován [Richardem] Teschnerem. Tehdejší norma v branži loutkového divadla – vůbec mu neseděla javajky s pistolkovým ovládáním. FV měl představu bohatších možností, všechno si samostatně vymýšlel. Po návratu Majerové ze zájezdu už pro ni dělal marionety, ale opět bez hlav. (<i>Přerušeni paní Vítkovou.</i>)</p>

4:19:32	<p>Divadlo v Radosti. V souboru kvalitní herci, dobré technické vybavení divadla, nebylo outsider. Mělo i malou kapelu se skladatelem a dirigentem Šebestíkem. Bývalý ředitel Matoušek uměl na úřadech jednat. (Jako ředitel hradeckého loutkového divadla) odporoval básníka Renče, katolického básníka, uměl ho před úřady obhájit. Psal hry pro hradecké divadlo, nejprve upravil hru „Tygříček“ pro režiséra Vildmana. – V Brně vybojoval pro divadlo vlastní prostor, bývalé kino. V Brně viděl první inscenaci „Tajemství zlatého klíčku“. Kainarová měla oporu v manželovi, psal a upravoval jí hry. Režisér Kaláb. S Prahou se nemohli rovnat, ale jinak to bylo vynikající divadlo. Tehdejší síť mimopražských loutkových divadlech, v ní byla Radost na předním místě. – Zázitek z doby maďarského povstání. Psal si s přítelkyní o Budapešti a doplnil dopis karikaturami. Za pár dní ho kontaktovala člověk od StB a později se stále vnucoval, sledoval ho a prověřoval jeho kontakty, mj. zahraniční zájemce o loutkářství, které za ním posílali učitelé z DAMU. Nakonec žena (Věra Vítková) estébáka vyhodila. Jak se tehdy se situací vyrovnával. Školy ho nezničily.</p>
4:35:34	<p>Odchod z Radosti. Na lákání pana Matouška, nabídl mu místo vedoucího umělecko-technického provozu s povinností výprav a konstrukce loutek. Navíc měl naději na byt. Manželka dostala místo učitelky v Hradci. Bydleli v budově divadla. Všechno díky řediteli Matouškovi. Byl malé postavy, velký duchem, neustále v pohybu. V první sestavě nového divadla byli dva herci z Mariánských Lázní (Karlovy Vary): pan Vystrčil a (Mirka) Kostřábová, účetní a režisérka. Budova stavitele a architekta Reichla. Nechávali si dostavět jeviště, řídil stavbu. Úpravy zázemí a jeviště. Brigádně si sami kopali sál. V roce 1962 už měli premiéru v novém. Celé čtyři roky hráli v náhradních prostorech a na zájezdech. Měli itinerář jevišť, na kterých vystupovali, a jejich technické parametry. Dávali nové elektrorozvody i plyn, vše dělali brigádně.</p>
4:54:33	<p>Jak se postupně budoval soubor nového divadla. V té době se omezovala síť divadel, takže se herci sami hlásili do souboru. Známostmi stávajících členů. Národní výbor vypsal konkurz. Věra Říčařová (Vítková) se ohlásila jako absolventka školy, tam se poznali. V prvním roce divadla hrála hříčku o zvířátkách. Občas jezdil na zájezdy. Druhá výprava, kterou dělala, byla příšerná hra o zvířátkách „Kohoutek Zlatý hřebínek“ [?]. Jeli s novinkou na festival do Liberce a byl to propadák. Kvůli špatnému ohlasu byla inscenace stažena. Mirko Matoušek, syn ředitele. Dramatizace Mahenovy pohádky O veselém hrobaři. Matoušek angažoval herce Lébla ze starého kočovného divadla, s FV si rozuměli. – Setkání s autorem budovy divadla Reichlem u stavební komise NV. Musel se zavázat, že doplní hmotu domu do symetrie. Ale nestihl to udělat, byl před tím vyhozen. Dům byl původně studentským domovem, za komunistů zdravotní středisko, divadlu uvolnili jenom sklady.</p>
5:10:26	<p>Ve vlastním prostoru mohli lépe plánovat repertoár. Jako zájezdové divadlo do té doby museli brát ohled na možnosti publika. Tehdy hra „O veselém hrobaři“. Hru napsali manželé, výborní autoři [Hana a Josef Lamkovi]. Mohl si s tím vyhrát, vymyslel ovládací mechanismus se spirálou a hruštičkou do ruky. Mechanismus si vymyslel na základě předchozích zkušeností. V řemínkách se inspiroval čínskou loutkou. Loutky jsou na výstavě v Brně v MZM. Hra uspěla, do jeho odchodu byla nejreprízovanější inscenací, asi 400 repríz. Byl to první jeho úspěch, jištěný Věrou Říčařovou, která hlídala kostýmy. V roce 1965 Matoušek předal divadlo. „Pohádka z kufru“. Hledali prostor, aby hrálo celé jeviště a ztratil se paraván. O rok dříve dělala s Renčem Tygříčka, v něm se promítla stejná snaha Věry rozehrát jeviště. – [Miroslav] Vildman přišel s vlastní hrou. Byla velice složitá, mnoho loutek. Místo toho si vybrali „Pohádka z kufru“ [Jan Vladislav] pro pár loutek. Vyřezal marionety na drátě, jako klasické staré pimprlové loutky. Už byl v souboru Matěj Kopecký. Hra měla velký úspěch, v tom roce přišel Jan Dvořák od Skupy a dovedl inscenaci prodat. Za Dvořáka už nemohli do dramaturgie mluvit. FV měl snahu dělat věci pořádně, loutky mají zůstat, nejsou k</p>

	zahození. Věra měla nos na kvalitu a určující názor. „Pohádka z kufru“ by se mohla hrát dodnes, byla to hra se svobodou. O autorovi hry „Tygříček“ Renčovi. Matoušek podporoval rodinu Renčových, když byl v base.
5:29:22	KONEC

František Vítek – 2. část záznamu	
3. NAHRÁVKA	
0:00:00	Na konci 50. let se hradecké loutkové divadlo zúčastnilo přehlídky loutkových divadel v Liberci s inscenací „Kohoutek Zlatý hřebínek“. Nepovedla se mu. Věra tam s tím nechtěla jet, ale ředitel si to přál, autor Simanov byl jeho kamarád. Byl to propadák, inscenaci stáhli. Zkušenost jim dodala sílu hledat lepší cesty. Líbila se mu práce Jana Švankmajera v Liberci. Přes Věru se osobně poznali. Konec Matouškovy etapy v divadle. Sebekriticky přiznává, že byli nevděční, neuměli jeho význam docenit. Měl spor s Matouškem nad hrou Miroslava Vildmana. „Pohádka z kufru“. Novým ředitelem Jan Dvořák, uměl titul prodat a jezdili na zahraniční zájezdy. Proč Dvořák odešel z Divadla Spejbla a Hurvínka – po smrti Skupy vládl boj o vedoucí pozici v divadle, Hakenovi, Dvořák, Kirschner – Dvořák z toho odešel. Hradecký soubor se mezi kandidáty na nového vedoucího přiklonil k Dvořákovi.
0:10:30	Dvořákovo působení. Zahájili inscenací „Král jelenem“, spolupráce s Pavlem Kalfusem. Potom „Posvícení v Hudlicích“, kolize při řešení scény, kritika skupovců. – Rok 1968, podruhé vystoupil z KSČ. V roce 1970 sám odešel z funkce vedoucího, pokračoval jako výtvarník. S Vildmanem nastudovali Krysaře. Údajně děsila dětské diváky, byla sugestivní, vedení ji stáhlo. Autorem byl Václav Renč. Po Krysařovi odešel Vildman do činohry. O Vildmanově původu. V roce 1967 v rámci společenského tání s kolegy vstoupili do strany, založili v divadle buňku. Po okupaci všichni vystoupili. Poprvé z KSČ vystoupil v Schönbachu (Lubu u Chomutova). Důsledky. – Náhradní práce: Dvořák vymyslel, že budou hrát klasické loutkové lidové hry, měl vytvořit sérii loutek k tomuto účelu, bude se hrát každou sobotu. Loutky využili Věra Vítková a Vladimír Marek v autorské inscenaci „Kašpárek a žerty s čerty“. Byla povedená, nekonvenční, na předpremiéru pozvali děti ze záchytného domova (polepšovny). Publikum se moc bavilo, ale hosté z KSČ ji zakázali. – Potom dostal za úkol hru Pozziho, dramaturgizaci několika hříček, vyřezal loutky. Princip loutky „flákačky“ – využito jako argument proti inscenaci, k premiéře nedošlo.
0:30:57	Rozhodli se s manželkou vytvořit inscenaci „Pinocchia“. Pustili se do řezání loutek, ale práce trvala dlouho, bez výsledku. Dostali oba se ženou výpověď. Před tím „Enšpígl“, Kroftova inscenace. Měl k dispozici dílnu, vyučil tam učně, Pavla Kohouta. Odešel na volnou nohu. „Enšpígl“ v té době jediná realizovaná inscenace. Josef Krofta. S ním zpracovali Jánošíka. Krofta režíroval v Poznani „Dona Quijota“, manželé Vítkovi spolupracovali. Vytvářelo to zdání, že jsou ještě nějaké možnosti tvorby. „Quijota“ napsal básník Richard Maršák. FV měl při práci volnou ruku, Krofta všechny podněty využil. Občas s inscenací jezdil na zájezd, uměl ji postavit. Když měli výpověď, ještě jeli i se ženou na zájezd do zahraničí, ale nikdo s nimi nemluvil. Anticharta. Dramaturgyně v té době musela odejít.
0:42:11	Události roku 1968. Co přinesla normalizace. Divadelní „melouchy“. Se ženou hráli pro děti, ještě během působení v divadle. Inscenace „Piškanderdulá“. Díky účetnímu mohli vyjet do Německa, k přítelkyni Helze, hned si tam domluvili další účinkování. Zprostředkoval je Pragokonzert. Aby byli přijati do Fondu výtvarných umělců, museli vykázat prodeje. Pražské kulturní středisko. Pragokonzertu odváděli asi polovinu

	<p>příjmů. Přátelé z Německa jim darovali auto, s nímž mohli cestovat na vystoupení. – Anticharta ve Východočeském loutkovém divadle. Všichni dostali ultimátum. Kolegové chtěli cestovat do zahraničí, aby dorovnali nízký divadelní plat, proto podepisovali. FV ani žena ji nepodepsali. Ještě nepodepsala dramaturgyně Eva. Následky bezprostředně žádné, pokračoval předchozí stav, nic jim nebylo dovoleno.</p>
1:01:01	<p>Pinocchio byl velké sousto, vznikl na základě improvizace. Zkoušeli po večerech, bylo to velmi náročné. Běžný provoz v loutkovém divadle: hraje se dopoledne, zkoušky odpoledne. Celé divadlo z nich bylo unavené (<i>přerušení telefonem a soukromými záležitostmi</i>). – Koho Pragokonzert dostal, ten neměl šanci. Pragokonzert byl propojen s StB, peníze z jejich honorářů šly na kdoví co. Na zájezdy s nimi jezdilo „očko“. – Rozdíl mezi dospělým a dětským divákem? Musí dostat stejně kvalitní umění. Kouzelné pohádky – kýče. Měli v Hradci náročnou dramaturgii. – Princip živého herce mezi loutkami, „odkryté herectví“. Začali s tím v „Tygříčkovi“. Částečně si to vynutilo hostování na venkovských štacích. Živý materiál se musí brzdit, aby nepřevážil nad loutkami. Polská sopka, důležitá inspirace. Jiná inspirace: drážďanská sbírka saských marionet, loutka „flákačka“, loutka „dupák“.</p>
1:18:45	<p>Jak vznikly jejich kontakty s Německem: když dosáhli jistého věhlasu, Akademie jim posílala lidi, kteří šli studovat do Prahy. Jedna z nich byla Helga Brehme. Jiná byla Anne-Marie Fritsche, krejčová, s níž jsou dodnes v kontaktu. Publikovali článek, když zemřel profesor Ch. Schellenberger. Sháněli kontakty všelijak, jezdili a získávali renomé, až byli na festivalu v Magdeburgu ocenění zasloužilý loutkář. Kromě nich další ocenění. Hráli po celé Evropě, od Lotyšska až po Korsiku. – S Věrou Říčařovou se brali po jeho rozvodu, v roce 1972 (možná dřív). Syn se narodil v roce 1972. Z divadla odešli „dobrovolně“. Živili se i výtvarnými pracemi, kopie loutek apod., ty vyváželo Pragocentrum. Aniž podepsali Antichartu, neměli problém. Ale vztah k StB byl velmi chladný. Byli registrovaní Svazem výtvarných umělců. Doma je mohlo prodávat Dílo nebo PKS, do ciziny Pragocentrum nebo Pragokonzert.</p>
1:35:22	<p>Helga měla divadlo krásné staré budově, vzali jí ho, Věra poradila, aby demonstrovala... Peter Schumann zahrál v Praze (na Chmelnici?), přitom věra zorganizovala jeho podporu, žádost starostovi o pomoc Helze. Organizovali protestní pochody, podporu z Prahy. Helga dostala náhradou větší budovu. – FV a DAMU, učil někdy? Václav Kábrt tam učil a lákal ho ke spolupráci. V té době už byl zvyklý na volnou nohu, odmítl. – Krušné podmínky volného zaměstnání. Trpěli nouzí, sbírali jablka v alejích kolem Hradce. Dostali výpověď z bytu, hledali nový, našli v domě, kde bydlí dnes. Ještě v době, kdy byli v divadle. Strávil měsíc v Holandsku, pomáhal postavit divadlo, v době Enšpígla, odjížděl po premiéře. Cestou ho okradli ve vlaku o všechno. tehdy byla žena sama doma s dítětem. Ona pak odjela do Švédska hrát Enšpígla, viděl je tam Alfréd Radok, složil jim všem poklonu. Spoluautorství s Kroftou bylo vždy velmi plodné. Krofta se učil na Vildmanovi, v českobudějovickém rozhlase režíroval pohádky, naučil se zacházet se slovem. Vildman zemřel na ozáření, byl v Černobyli v době havárie elektrárny. FV a jeho žena zrovna hráli v Bochumi, tam byla přísná bezpečnostní opatření.</p>
1:53:32	<p>Další aktivity mimo divadla: Učiteli v Bochumu, centrum německého loutkového školství, kurzy. Nový ředitel kurzů si je vyžádal. Strávili tam několik týdnů, učili, vytvářeli se žáky inscenace. Věra zadávala témata, mladí studenti vytvářeli na téma loutky. Studenti z různých oblastí. Jeden ze studentů později začal dělat divadlo ve vagónu na nádraží. Jaké měli zadání: učit vyrábět a vodit loutky. Byli dvakrát, nejdřív tři, pak šest týdnů. Mají žáky v ČR? Ovlivnili diváky. Marioneta se ujala, v době jejich začátků tu nebyla. Marionety uznával jenom Jan Švankmajer. – Navazování na lidové loutkáře bylo vědomé. Proto plédovali pro Matěje Kopeckého, aby byl přijat do</p>

	souboru. Nebylo to snadné. Přijetí bývalého živnostníka bylo nemyslitelné, musel být jevištním mistrem, který hrál. Kopecký jim marionetu přiblížil. Vliv Věry, která jejich vývoj řídila, nedala dopustit na jejich svobodu.
2:05:19	Po období tísně na volné noze se situace zlepšila. Aby mohli vstoupit do Svazu výtvarných umělců, museli vykázat prodeje a to znamenalo odvést daně i za fingované prodeje. Měli zpočátku velké dluhy. – Jak se situace změnila rokem 1989. V lednu hráli ve Stuttgartu. Syn chodil v Praze na střední výtvarnou školu. Věra v Německu pracovala s dětmi, měli závazky. Po návratu zjistili, že syn je v pořádku. Dostal s kamarády nakládačku od policajtů, podali žalobu, advokát je obhájil. Listopad strávili v Čechách. Jeli do Prahy manifestovat za propuštění Petra Uhla. Měli kontakty s Jazzovou sekcí přes Josku Skalníka. Jeli hrát na Hrad a po Praze, mj. v Celetné. Věra umí zahrát pár čísel jen tak na ulici. Kromě „Piškanderdulá“ nedokončili žádnou autorskou inscenaci, mají několik rozpracovaných. Musí často stěhovat sklady, mění nájmy. Jednou ho loutka srazila ze schodů, musel se odvézt do nemocnice. Rozpracovaný je Pinocchio, mají materiál na pět hodin hraní, a další, o kterých nechce mluvit. Hlavně šlo o to vytvořit si sny. A věří, že to zanechá stopy v další generaci.
2:18:00	Seznámení s Peterem Schumannem. Hráli pro něj na Smíchově ve foyer divadla Labyrint, spojil je Ondřej Hrab. Ještě za totality Vítkovým sehnal zájezd do Maďarska. Archa se jim později stala domovem. Ondřej Hrab pracoval po Švorcové ve Svazu českých dramatických umělců. Na Žižkově statečná parta (kolem Chmelnice?), pořádali výstavy, divadla. někdo nad nimi držel ochranou ruku, stejně jako nad provázkem v Brně. – Peter Schumann, žije ve Vermontu u kanadských hranic, pěstuje cukrové javory, manuálně maká, je pilný. Jeho sociální, levě politická činnost. Výborný výtvarník i divadelník. Byli u něj asi měsíc a týden v New Yorku, byli tam i bratři Formanovi a jeden český baleták. Hráli s velkými ovacemi. Co se mu v Americe líbilo a nelíbilo, postřehy. Ve Vermontu se stavovali u nějakých loutkářů židovského původu, hráli jim jedno představení. – Jak Schumann vytváří své divadlo, mnoho režisérů u něj získalo ostruhy, každý může přispět nápadem. Fungují jako komuna. Mají tam vlastní pivovar. Někteří tam mají i své hroby. Jak proběhl vzpomínkový obřad, který tam zažili. Divadlo ve stodole. Všichni se podílejí, kdo tam žije, má povinnosti. Schumanna vyhostili z New Yorku.
2:34:58	Návštěva u Mina Tanaky v Japonsku. Poznali se při jeho pražském vystoupení v Arše. Hrála tam i jeho vnučka Kristýna Boková. Později přišlo pozvání do Japonska. (<i>upřesňování datace podle evidenční knihy vystoupení, pomáhá Věra Vítková</i>) 1998 hráli v Hakušu. Věra Vítková o stycích s Japonci, kteří jezdí do Česka, a naopak o jejich cestě tam.
2:48:51	František Vítek o Tanakovi. Hrála se v Japonsku jeho pražská inscenace, ale lépe odrážející Tanakův záměr, ne v divadle, ale v přírodě, asi to bylo letní přírodní divadlo. Tanakova horská vesnice, tam bydleli. Postřehy k životnímu stylu Japonců. Ekologičnost a neokázalá estetika veškerých činností. Bylo mu to sympatické. Vítkovi hráli na farmě, v bývalé pěstírně morušových bourců. Zažil bource za války, na měšťance přes prázdniny pěstovali na školách bource pro Němce na padáky. Jejich „Piškanderdulá“ je po letech hraní velmi opotřebované, otlučené loutky, staré technické vybavení budilo u Japonců úžas. Publikum reagovalo skvěle. Naposled u dětí ve školce. Inscenace je mezinárodní, nemluví se česky, ale univerzálním ptydepe. Premiéra byla v roce 1972. Na premiéře byl i Krofta, Dvořák, Turba, Kratochvíl... a jeden přítel, který jim pak anonymně poslal peněžní dar. Premiéra pravděpodobně později, asi v roce anticharty.
3:07:28	KONEC